

Forsaavidt det her Iremhævede kan opfattes som en Indvending, vil Forfatteren dertil kunne svare, at han netop ikke har set sin Opgave i at sammenholde Datidens Litteratur med Tidens økonomiske Vilkaar. Det har andre gjort, og de er derved i højere eller mindre Grad kommet til at overse den paagældende Litteraturs teoretiske Side. Hans Opgave har været gennem et nøjagtigt og grundigt Studium af Kameralisternes Værker at paavise den systematiske og teoretiske Baggrund for Kameralismen, dens Sammenhæng med Tidens aandelige Strømninger, og paa dette Grundlag at diskutere dens Ret til at betragtes som et videnskabeligt System. Maaske har man dog Lov til i hans fremtidige Virksomhed at ønske ham en kraftigere Kontakt med det praktiske økonomiske Liv.

Et Skrift, saa strængt videnskabeligt som dette, er naturligvis ikke almindelig Morskabslæsning. Det er dog trods sin Lærdom let læseligt, og Sproget er omhyggeligt behandlet. Den eneste Forsyndelse, jeg i denne Henseende har kunnet opdage, er at Forf. et Sted kalder Kaspar Klock for »en inkarneret romerretlig Jurist«. — For den, der vil komplettere sit almindelige Kendskab til Nationaløkonomiens historiske Udviklingsgang med Kundskab om det litterære og teoretiske Grundlag for den ældre Merkantilisme, er Bogen en uvurderlig og paalidelig Vejleder.

Emil Meyer.

POUL GÆDEKEN. Om de atmosfæriske Forholds og særligt Lysets psykofysiologiske Betydning. En komparativ socialstatistisk Undersøgelse. København 1911. Lehmann & Stage. (76 Sider).

Denne Afhandling har -- trods Forfatterens Paastand i modsat Retning — intet med Socialstatistik at skaffe.

Forsaavidt det her Iremhævede kan opfattes som en Indvending, vil Forfatteren dertil kunne svare, at han netop ikke har set sin Opgave i at sammenholde Datidens Litteratur med Tidens økonomiske Vilkaar. Det har andre gjort, og de er derved i højere eller mindre Grad kommet til at overse den paagældende Litteraturs teoretiske Side. Hans Opgave har været gennem et nøjagtigt og grundigt Studium af Kameralisternes Værker at paavise den systematiske og teoretiske Baggrund for Kameralismen, dens Sammenhæng med Tidens aandelige Strømninger, og paa dette Grundlag at diskutere dens Ret til at betragtes som et videnskabeligt System. Maaske har man dog Lov til i hans fremtidige Virksomhed at ønske ham en kraftigere Kontakt med det praktiske økonomiske Liv.

Et Skrift, saa strængt videnskabeligt som dette, er naturligvis ikke almindelig Morskabslæsning. Det er dog trods sin Lærdom let læseligt, og Sproget er omhyggeligt behandlet. Den eneste Forsyndelse, jeg i denne Henseende har kunnet opdage, er at Forf. et Sted kalder Kaspar Klock for »en inkarneret romerretlig Jurist«. — For den, der vil komplettere sit almindelige Kendskab til Nationaløkonomiens historiske Udviklingsgang med Kundskab om det litterære og teoretiske Grundlag for den ældre Merkantilisme, er Bogen en uvurderlig og paalidelig Vejleder.

Emil Meyer.

POUL GÆDEKEN. Om de atmosfæriske Forholds og særligt Lysets psykofysiologiske Betydning. En komparativ socialstatistisk Undersøgelse. København 1911. Lehmann & Stage. (76 Sider).

Denne Afhandling har -- trods Forfatterens Paastand i modsat Retning — intet med Socialstatistik at skaffe.

En bestemt Grænse er naturligvis i Almindelighed svær at trække; eksempelvis er jo Selvmord af Interesse for Socialstatistiken, dels paa Grund af deres mulige sociale Motiver, dels paa Grund af deres sociale Virkninger (Tab af Menneskeliv, uforsørgede Efterladte m. m.). Men det forekommer mig utvivlsomt, at undersøger man Forandringerne i Selvmordshyppigheden med den bestemte Hensigt, at paavise denne Bevægelses Afhængighed af de ultraviolette Straaler og deres Indflydelse paa Karvervesystemet, saa er det Psykofysiologi eller noget andet, men ikke Socialstatistik. — Jeg mener, at det er af Betydning at trække denne Grænse, saa tidt der gøres Forsøg paa at sløjfe den. Den økonomisk-sociale Statistik er endnu saa ung og nyder endnu ikke overalt saa grundmuret en Anseelse, at den har Raad tii at løbe den Risiko, der er forbunden med, at Eksperimentatorer i andre Videnskaber af den ene eller den anden Grund sejler under falsk Flag.

Men selv om jeg saaledes ikke kan indrømme, at vi her har en socialstatistisk Undersøgelse for os, saa har vi jo under alle Omstændigheder et psykofysiologisk Spørgsmaal, der behandles talmæssigt, og baade af den Grund og fordi Forf. udtrykkelig har kaldt Afhandlingen »socialstatistisk«, vil der være Anledning til at gøre den til Genstand for en statistisk Bedømmelse.

Det maa da siges, at der fra et almindeligt statistisk Synspunkt set intet Resultat er naaet i denne Afhandling. Selv om man ser bort fra den, som det synes, ganske berettigede Tvivl, Dr. phil. A. Fraenckel*) har fremsat overfor Beviskraften af de Tal, Forf. har fra Buenos-Ayres, saa giver Bogens hele Talmateriale intet Grundlag til Underbyggelse — endsige Bevis — for den Paastand, at det er Lysets kemiske Straaler, der fremkalder Svingningerne i f. Eks. Fødselshyppighedens og Selvmordenes Aarskurve. Det Forf. har gjort er dette: Fra medicinske

*) Dagbladet »København« for 30. Oktober 1911.

Undersøgelser og Erfaringer henter han sin Hypotese om de ultraviolette Lysstraalers Indvirkning paa Karnerve-systemet. Denne Hypotese prøver han paa en Mængde Procentrækker over Fordelingen efter Maaneder af allehaande legemlige og sjælelige Foreteelser. Det viser sig saa, at intet i Tallene taler imod Hypotesens Rigtighed. Men derfor kan den jo egentlig gerne være g'ald.

Der staar ganske vist Side 71, at »de kemisk virksomme Lysstraalers Indvirkning paa Karnerverne er sikkert paavist«, men da det dels ikke kommer som Sammenfatning af en af Forfatterens Udviklinger og da han, naar han udtrykkelig taler i eget Navn, taler meget forsigtigere, kan man maaske gaa ud fra, at det er et Referat af Resultater, andre Forfattere er komne til ad andre Veje. Det forekommer da ogsaa nærværende Anmelder givet, at en Undersøgelse som den foreliggende ikke med Udbytte lader sig foretage, af den simple Grund, at den fornødne Isolation af Aarsagerne ikke kan gennemføres. Det maa blive Arbejde for den psykofysiologiske Laborant, ikke for Statistikeren. Det er umuligt, paa Grundlag af de af Forfatteren anførte Tal at føle sig overbevist om, at det netop er de ultraviolette Lysstraaler, der gør, at f. Eks. Selvmord og Sædelighedsforbrydelser er hyppigst i Maj—Juni Maaneder, og ikke Resten af Straalerne i Sol-spektret. Eller Varmen og det blanke Solskin i Almindelighed? Nærværende Anmelder drister sig ikke til at have nogen Mening om de ultraviolette Straaler og deres Virkninger; men noget talmæssigt Bevis er her ikke ført. Statistiken maa melde: Hus forbi. — Dette er af flere Grunde beklageligt. For det første har Forf. aabenbart intet Arbejde skyet for at samle et saa alsidigt Talmateriale, som det ret specielle Undersøgellesobjekt tillod. Den der ved lidt om, hvad der kræves af Tid og Taalmod for at tilvejebringe talmæssige Oplysninger fra alle Verdens Hjørner, saaledes som det her er gjort, kan kun føle Beundring overfor det ydede Arbejde. Lønnen burde da have været større. Men dernæst kan det jo ikke nægtes,

at det af en anden Grund er beklageligt, at denne Vej næppe lader sig befare; af den Grund nemlig, at det vilde betyde en saa uhyre Landvinding for Statistikens Arbejdsomraade, hvis man kunde komme Problemer som disse til Livs ad statistisk Vej, at det kun kunde glæde enhver, der beskæftiger sig med Statistik.

Om Forfatterens Metode maa jeg til Slutning sige et Par Ord. Den komparative Metode er vist god nok overfor to ganske ensartede Iagttagelsesrækker af ringe Udstrækning, og som let kan overses. Men den kan være farlig og er ofte lidet overbevisende. Det faar nu være. En Metode, der i et givet Tilfælde kan gøre Nytte, er en god Metode og lider intet ved, at der er andre Arter af Materiale, overfor hvilke den staar magtesløs. Har man gjort sig dette klart, bortfalder med det samme de 99 $\%$ af de metodologiske Stridsspørgsmaal. Jeg skal da blot henlede Forfatterens Opmærksomhed paa, at hans Bemærkninger S. 65 om Korrelationsteorien ikke synes at være skreven under denne Bevidsthed om, at Metodens Værdi deler Skæbne med saa mange andre Værdier her i Verden ved at være relativ. Korrelationsteorien har gjort Nytte i en Række Tilfælde; at Forfatteren ikke mener at kunne bruge den, giver ham ikke Ret til at udtale sig nedsættende om den, eller til at meddele, at en Anmeldelse i Journ. Stat. Soc. Juli 1910 af Miss Eldertons Bog om Alkoholismens arvelige Følger giver »en træffende og skarp Kritik af denne Metode«. Nej, saamænd gør den ej; den giver en »træffende og skarp Kritik« af, at Metoden er anvendt paa urimelig Maade over for et ikke-egnet Materiale.

Iøvrigt er Bogen rent formelt set skrevet saaledes, at hvis man husker et Udtryk eller et Tal og vil finde det igen, maa man begynde forfra paany, da ifølge Bogens Plan (eller Mangel paa Plan) ethvert Spørgsmaal kan behandles paa et hvilket som helst Sted. Hvilket gør Tilegnelsen vanskelig, samtidig med at det fordærver Læserens gode Humør.

Einar Cohn.